

Københavns Kommunes

TRÆPOLITIK

2016-2025

MÅL OG VISIONER

OVERORDNET MÅL FOR 2025:

75 % af københavnere oplever København som en grøn by.

Kilde: Fællesskab København

OVERORDNET MÅLSÆTNING FOR TRÆER I KØBENHAVN:

At det samlede antal af træer i København øges og at der sikres gode vækstvilkår for både eksisterende og nye træer i byen. Derudover skal der være en variation i artsvalget.

Kilde: Bynatur i København 2015-2025

INDIKATOR FOR TRÆER I KØBENHAVN:

20 % af Københavns samlede areal er dækket af trækroner.

Kilde: Bynatur i København 2015-2025

INTRODUKTION

København skal være en grøn by med en mangfoldighed af grønne byrum og naturoplevelser. I denne sammenhæng spiller byens træer en vigtig rolle. Træerne udgør en vigtig del af byens grønne struktur. De er med til at skabe smukke gadeforløb og give bydele, parker, pladser og gader identitet. Ikke mindst er træerne vigtige levesteder for en række af byens insekter og fugle. Træerne har desuden en afgørende betydning for, om københavnernes oplever København som en grøn by.

Københavns befolkningstal stiger med mere end 1.000 indbyggere om måneden, hvilket har medført et øget pres på byens arealer, bl.a. ved etablering af nye boliger, erhverv, institutioner og cykelstier. Dette har resulteret i, at byens træer ofte har vejet pladsen til fordel for andre funktioner.

Med denne træpolitik ønsker Københavns Kommune at sikre en prioritering af både nye og eksisterende træer i København – dog uden at det hindrer en udvikling af byen. Politikken understøtter kommunens eksisterende målsætning for træer og skal være med til at sikre, at København fortsat opleves som en grøn by.

Træpolitikken indeholder fem politiske principper for håndtering af træer i Københavns Kommune.

Hvordan træpolitikken skal udmøntes i praksis, fremgår af det tilhørende administrationsgrundlag, som indeholder konkrete retningslinjer for forvaltning af træer i København, og bygger videre på Københavns hidtidige indsats for at sikre sunde, mangfoldige og velvoksne træer.

TRÆPOLITIKKENS FEM PRINCIPPER

PRINCIP #1

Eksisterende træer i København skal som hovedregel bevares

PRINCIP #2

Særligt værdifulde træer i København skal udpeges og bevares

PRINCIP #3

Der skal plantes flere træer i København

PRINCIP #4

Der skal sikres gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer i København

PRINCIP #5

Der skal sikres et varieret træartsvalg i København

Gadetræer langs Tøndergade på Vesterbro.

Gadetræ med underbeplantning.

På Gråbrødretov står et gammelt Platantræ, der er identitets-
skabende for torvet.

Træ der indgår i sammenhæng med de andre funktioner i
byens rum.

Eksempel på udnyttelse af byens rum til plantning af et
nyt træ i et boligkvarter.

TRÆER I KØBENHAVN

Københavns træer omfatter alt fra rækken af træer langs byens gader, enkeltstående træer i byrummet og træer i skolegården til de store gamle træer i byens parker og naturområder. Træerne er fordelt på både kommunale, private og statslige arealer.

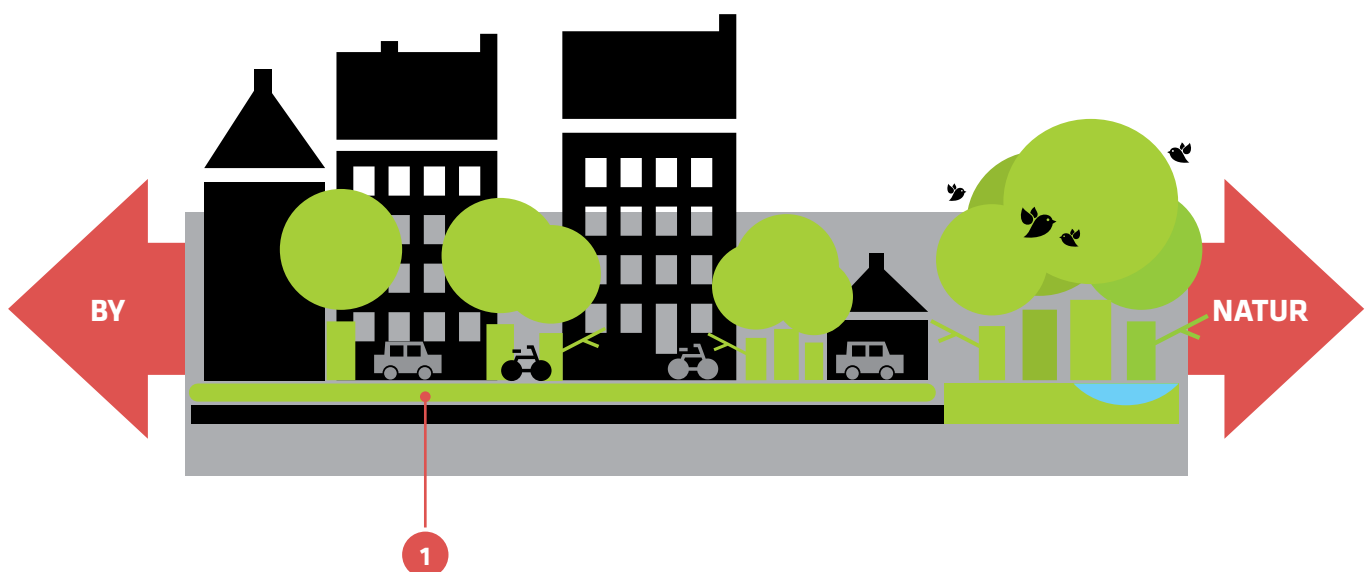
Når man har med træer at gøre, er det vigtigt at huske på, at træerne er forskellige og varierer i art, funktion og vækstvilkår, alt efter, hvor i byen, det befinder sig. Generelt er der langt større udfordringer forbundet med at plante et træ i en bymæssig kontekst, end der er ved at plante et træ i et naturområde, som er træets naturlige miljø. Jo længere fra sine naturlige omgivelser et træ skal plantes, jo større udfordringer ligger der i at få et træ til at trives. Udfordringerne ligger både før plantning, under plantning og efter plantning.

Træernes varierende funktioner og vækstvilkår kan illustreres med en træskala. Træskalen illustrerer, hvordan træerne varierer i art, funktion og vækstvilkår, alt afhængig af om de er placeret i et byrum i den tætte by, eller i et

naturområde i udkanten af byen. Skalaen skal bruges til at skabe en fælles forståelse for den variation af træer, der er i København. Træskalaen skal danne grundlag for politikens tilhørende administrationsgrundlag.

1 BY- OG GADETRÆER

I den ene ende af skalaen finder man by- og gadetræer, der er karakteriseret ved, at de lever i en bymæssig kontekst. Her er træerne under konstant pres fra byens øvrige funktioner og byens konstante foranderlighed, og deres vækstvilkår er generelt udfordret. Der arbejdes her med et varieret træartsvalg, hvor arten ofte vælges ud fra æstetiske og funktionelle hensyn. By- og gadetræer er ofte markante arkitektoniske og rumlige elementer, der har stor betydning for bymiljøet og borgerne. Træerne indgår ofte i en større sammenhæng mellem det groede (træerne) og det byggede miljø. I denne ende af skalaen indgår træerne som et naturligt element i københavnernes daglige færden i byrummet.

Amager Fælled Skole har fået landets første skovskolegård. Træerne er med til at danne ramme om spændende leg- og læringsmiljøer.

I mange af Københavns fælles gårdhaver gror der store træer, der giver gårdrummene en hel særlig karakter og identitet, som det ses her i en gårdhave på Christianshavn.

Træer er med til at skabe kulturhistorisk værdi og giver samtidig også naturoplevelser, som her på Vestre Kirkegård.

I byens parker er der plads til, at de store flotte solitære træer kan 'folde sig ud'. Parktræerne er med til at danne rammer for parkens rekreative funktioner, som det ses her i Enghaveparken.

Træer i naturområder er ofte hjemmehørende arter. De er derfor vigtige bidragsydere i forhold til at øge den biologiske mangfoldighed, da de hjemmehørende arter er hjemsted for mange insekter og svampe.

TRÆER I KØBENHAVN

2 TRÆER PÅ AREALER, DER GRÆNSER OP TIL EN BYMÆSSIG KONTEKST

I midten af skalaen findes træer på arealer, der grænser op til en bymæssig kontekst. Det er blandt mange andre træer i villahaver, byens mange grønne gårde, træer på fællesarealer ved etageboliger eller ved virksomheder samt træer placeret ved kommunale bygninger så som skoler, daginstitutioner og kultur- og fritidsinstitutioner. Her skal træerne ofte indgå i sammenhæng med andre funktioner i byens rum, f.eks. cykelstier, legepladser i skolegårde, fodboldbaner, opholdsarealer og cykelparkering. Vækstvilkårene kan derfor være udfordrede. Her arbejdes med et varieret artsvalg, der ofte vælges ud fra æstetiske, funktionelle eller biologiske hensyn eller for at understøtte leg og læring.

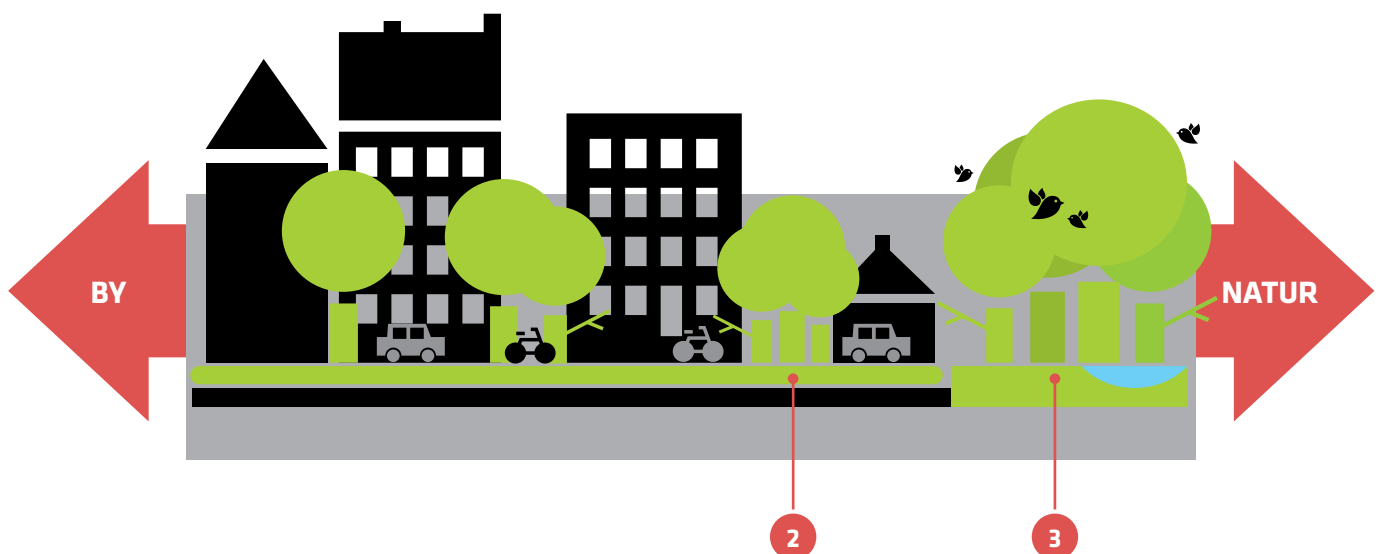
I denne del af skalaen indgår træerne som et naturligt element i københavnernes hverdag i forbindelse med deres bolig, skole, arbejde eller institution.

3 TRÆER I PARKER OG NATUROMRÅDER

I den anden ende af skalaen findes træer i parker, kirkegårde og naturområder, som udgør størstedelen af byens træbestand. Her er træerne karakteriseret ved, at de lever i deres naturlige miljø, i områder, der i højere grad er præget af kontinuitet og beskyttelse mod omdannelse.

I byens kirkegårde og parker skal træerne eksistere side om side med en lang række rekreative funktioner samtidig med, at de skal understøtte et landskabeligt udtryk. Her arbejdes der med et varieret træartsvalg, der både skal understøtte æstetiske, biologiske og funktionelle hensyn. I byens naturområder arbejdes der kun med hjemmehørende arter, som skal understøtte biodiversiteten.

Træerne i byens parker, kirkegårde og naturområder spiller en vigtig rolle i forhold til at sikre københavnernes adgang til naturoplevelser.

EKSEMPLER PÅ TRÆERS HERLIGHEDSVÆRDIER

Årstidernes skiften
Æstetik/Rumlighed
Læring/Leg
Tilhørsforhold
Naturoplevelser
Sanseoplevelser
Samlingssted
Menneskelig skala
Fred og ro
Identitet

EKSEMPLER PÅ TRÆERS NYTTEVÆRDIER

Skaber læ
Bidrager til øget biodiversitet
Opsuger regnvand
Sænker temperaturen
Øger trafiksikkerheden
Forbedre luftkvaliteten
Reducerer støjgener
Skaber skygge
Reducerer CO₂
Renser vand

**EKSEMPLER PÅ TRÆERS HERLIGHEDS-
OG NYTTEVÆRDIER I BYEN**

DERFOR TRÆER I KØBENHAVN

Byens træer har en stor værdi for København og københavnere. De har en afgørende betydning for byens mikroklima og har en stor indflydelse på københavnernes livskvalitet.

Byens træer er med andre ord med til at gøre København til en rar by at bo og leve i.

Træer i byen kan også være til gene, f.eks. når de skygger for lysindfald i lejlighederne, eller når trærødderne skaber buler i asfalten på cykelstien. Det er problemstillinger, som skal håndteres og vejes op imod alle de fordele og værdier, der er ved træer i byen.

Selvom det kan være forbundet med store vanskeligheder at etablere og pleje træer i København, er det fortsat kommunens ambition at plante flere træer og bevare flere af byens træer i København. Det er det, fordi træerne har en række betydningsfulde herlighedsværdier og nytteværdier, som er vigtige for både byen og de mennesker, der færdes og lever i byen.

TRÆERS HERLIGHEDSVÆRDIER

Træer er ofte ikoniske, arkitektoniske og rumlige elementer i byen, som er med til at give byen identitet og karakter. De er med til at skabe uforudsigelige sanselige oplevelser og skønhed i bybilledet. Gennem årstidernes skift giver træerne variation i farver, lys og stemninger, ligesom de afkaster blomster og frugter. Træer har en positiv indvirkning på københavnernes fysiske og mentale sundhed. Grønne veje og forbindelser motiverer københavnere til at bevæge sig mere. Træerne har i sig selv en positiv indvirkning på humør og helbred, og er med til at forebygge og reducere stress. Derudover er træerne vigtige legeelementer i byen og har en stor betydning for borgernes kendskab til, tilknytning til og forståelse for naturen.

TRÆERS NYTTEVÆRDI

Byens træer har en positiv effekt på byens mikroklima. De er med til at skabe en robust og klimasikret by, der er modstandsdygtig over for fremtidens klimatiske udfordringer. Træerne er med til at skabe skygge og sænke temperaturen i den tætte by om sommeren, forbedre luftkvaliteten, skabe læ, dæmpe støj og tilbageholde store mængder af regnvand fra kloakkerne. Særligt byens gamle træer bidrager til at højne biodiversiteten i København, da de fungerer som levesteder for dyr, fugle og insekter.

OVERSIGT OVER DE SÆRLIGT VÆRDIFULDE TRÆER

Et fredet træ

Fredede træer er træer, der er fredet gennem lovgivning. Fredning af træer er en langvarig proces og anvendes kun i helt særlige tilfælde. Træer kan være fredet på følgende tre måder:

Fredede og tinglyste enkelttræer: Der kan tinglyses aftaler om bevarelse af enkelte træer og der kan rejses fredning over enkelttræer. Hensigten med træfredningen er individuel, dvs. det er fredningsteksten, der er afgørende for, hvordan træet skal plejes og om det evt. skal genplantes. Fredningerne har hjemmel i Naturbeskyttelsesloven. Træerne kan desuden være beskyttet med en frivillig tinglysning eller aftale på ejers initiativ.

Udvalgte træer i naturfredninger: Visse naturfredninger indeholder særlige bestemmelser om udvalgte træer, herunder krav til pleje, bevarelse og/eller genplantning. København har fredninger med særlige bestemmelser om udvalgte træer. Fredningerne har hjemmel i Naturbeskyttelsesloven.

Bygningsfredninger af områder med træer: En bygnings nærmeste omgivelser – for eksempel træer – kan medtages i en bygningsfredning, hvis de udgør en væsentlig del af den samlede arkitektoniske eller kulturhistoriske helhed. Som regel må det enkelte træ gerne fældes, såfremt det er døende eller sygt. Der kan i så fald være krav om genplantning. Bygningsfredninger har hjemmel i Bygningsfredningsloven.

På nuværende tidspunkt er der udpeget **ca. 600 fredede træer i København**

Et bevaringsværdigt træ

Bevaringsværdige træer er træer, som **kun kan udpeges som bevaringsværdige i forbindelse med udarbejdelse af lokalplaner**. I Københavns Kommune er et bevaringsværdigt træ defineret som et træ, der er minimum 20 år gammelt og kan leve mindst 25 år mere på udpegningstidspunktet. Derudover skal træet vurderes bevaringsværdigt af Teknik- og Miljøforvaltningen ud fra dets størrelse, karakter, placering og sundhedstilstand på tidspunktet for vurderingen. Et udpeget bevaringsværdigt træ må kun fældes og beskæres efter aftale med kommunen.

I forbindelse med udarbejdelse af en lokalplan har Københavns Kommune, i henhold til planloven, mulighed for at udpege bevaringsværdige træer på både privat og offentlig grund.

På nuværende tidspunkt er der udpeget **ca. 1000 bevaringsværdige træer i København**.

Et ikonisk træ

Ikoniske træer er træer, der har en særlig betydning eller karakteristisk og identitetsskabende værdi for en gade, en plads, en baggård, en park, et naturområde eller en bydel. Et ikonisk træ kan være et enkeltstående træ eller et sammenhængende forløb af træer. Træets ikoniske værdi vurderes i forhold til menneskers måder at tillægge træet en symbolsk eller personificerende betydning og i relation til træets størrelse, karakter, placering og dets naturkvalitet på tidspunktet for vurderingen.

De ikoniske træer har ikke et juridisk ophæng, men udpeges af Københavns Kommune på kommunale arealer. I samarbejde med private grundejere kan der udpeges ikoniske træer på private arealer. Københavns Kommune har kun mulighed for at hindre fældning eller beskytte ikoniske træer på kommunale arealer.

På nuværende tidspunkt er der ikke udpeget ikoniske træer i København, men det forventes, at de ikoniske træer vil udgøre **ca. 4-6% af byens samlede træbestand**.

Et evighedstræ

Evighedstræer er gamle store træer, der skal beskyttes, plejes og bevares for at leve og stå længst muligt. Træerne har en høj biologisk, historisk og æstetisk værdi. De er ofte levested for sjældne dyr og planter og har en historie, der går flere generationer tilbage. **Evighedstræerne vil kun blive udpeget i naturområder**. Evighedstræerne skal blive stående for evigt – også når de er døde. Evighedstræerne vil kun blive udpeget hvor det kan sikres, at de ikke udgør en risiko.

Evighedstræerne har ikke et juridisk ophæng, men udpeges af Københavns Kommune på kommunale arealer. På nuværende tidspunkt er der ikke udpeget evighedstræer i København. Der forventes at blive udpeget **ca. 50 evighedstræer i København**

SÆRLIGT VÆRDIFULDE TRÆER

De særligt værdifulde træer i København er alle sammen eksisterende træer, der har en særlig værdi for København og københavnernes. Denne gruppe af træer er i særlig grad med til at sikre, at København opleves som en grøn by. Derfor er det vigtigt, at der gøres en indsats for at beskytte de særligt værdifulde træer, når byen udvikles og omdannes.

Træpolitikens princip #2 omhandler udelukkende de særligt værdifulde træer. Antallet af træer, der tilhører denne særlige gruppe af træer, er ikke kortlagt, men skønnes at udgøre ca. 5-7% af byens samlede træbestand.

De særligt værdifulde træer består af fire kategorier af træer: Fredede træer, bevaringsværdige træer, ikoniske træer og evighedstræer. Generelt adskiller de fredede og bevaringsværdige træer sig ved at have et juridisk ophæng og en juridisk definition. Ikoniske træer og evighedstræer har ikke et juridisk ophæng, men er særligt værdifulde træer, som Københavns Kommune ønsker at beskytte. Kategorierne er beskrevet i skemaet på side 10.

Som led i udarbejdelsen af en træpolitik for København er der opstået behov for synliggøre de mange ikoniske træer, der står rundt omkring i København, som ikke har juridisk beskyttelse. Det kan for eksempel være det ikoniske træ på Gråbrødre Torv eller markante gadetræer langs en central vej. Denne særlige gruppe af træer kaldes ikoniske træer, og de indgår i den samlede betegnelse af særligt værdifulde træer, som ikke kan fældes, medmindre det besluttet politisk.

De store gamle træer på legepladsen i Valbyparken er vigtige elementer - de skaber skygge i sandkassen på en varm dag, de afgiver legeredskaber i form af blade og grene, de formidler årstidernes skiften og meget mere.

PRINCIPPER FOR HÅNDTERING AF TRÆER I KØBENHAVN

PRINCIP #1

Eksisterende træer i København skal som hovedregel bevares

Hvert et træ i København har en værdi, bidrager til at øge trækronedækket og skabe mere bynatur i København. Derfor forpligtiger Københavns Kommune sig til altid at passe på, og som hovedregel, at bevare eksisterende træer i København.

Det gør Københavns Kommune ved at:

- bevare eksisterende træer, når kommunen støtter byggeri og anlæg (f.eks. Københavns Gårdhaver),
- bevare eksisterende træer, når kommunen udfører anlægs- eller byggeprojekter,
- bevare eksisterende plantehuller på gader og pladser på kommunale arealer, så der sikres plads til genplantning,
- kun at fælde eksisterende træer og nedlægge eksisterende plantehuller, hvor det er afgørende nødvendigt.
- foretage en løbende udskiftning af træer på kommunale arealer, så en fremtidig generation af sunde træer sikres.

For at sikre udvikling af en robust og sund træbestand, er der to undtagelser fra ovenstående princip:

- Træer, der fældes, fordi de udgør en risiko.
- Træer, der fældes som led i udviklingen af en samlet sund træbestand (f.eks. ved udtynding af træer, hvor der ikke genplantes).

PRINCIP #2

Særligt værdifulde træer i København skal udpeges og bevares

København har en række særligt værdifulde træer, der har en særlig historisk, biologisk, arkitektonisk eller identitetsskabende betydning. Det drejer sig om ikoniske træer, fredede træer, evighedstræer og træer, der er udpeget som bevaringsværdige i lokalplaner. Derfor er det Københavns Kommunes politik, at særligt værdifulde træer skal udpeges og bevares.

Det gør Københavns Kommune ved at:

- udpege og bevare ikoniske træer i København, der – på kommunale arealer – ikke må fældes uden politisk godkendelse i det relevante fagudvalg,
- udpege og bevare bevaringsværdige træer gennem bevaringsbestemmelser i lokalplaner. Træerne må ikke fældes uden Teknik- og Miljøforvaltningens godkendelse,
- udpege og bevare evighedstræer på kommunale naturområder. Træerne skal blive stående, til de forfalder af sig selv. Hvis det af uventede grunde alligevel bliver nødvendigt at fælde et evighedstræ, skal det godkendes af Teknik- og Miljøudvalget,
- opfordre private grundejere til at bevare særligt værdifulde træer på private arealer.

For at sikre en fortsat smidig udvikling af byen er der to undtagelser fra ovenstående princip:

- Træer, der fældes, fordi de udgør en risiko.
- Ikoniske træer på private arealer.

Skolebørn planter 'deres træ' i samarbejde med en gartner fra Teknik- og Miljøforvaltningen.

I forbindelse med renoveringen af Sønder Boulevard blev der plads til/bevaret træer, som er med til at skabe læ og skygge. Træerne er med til at skabe et trygt rum til ophold væk fra vejen

UDEN TRÆER

MED TRÆER

Ovenfor ses to billeder af den samme gade – uden gadetræer og med gadetræer.

PRINCIP #3

Der skal plantes flere træer i København

Københavns Kommunes målsætning er, at der skal plantes flere træer i København. For at kunne plante så mange træer som muligt er det vigtigt, at alle arealer i København sættes i spil og at københavnernes involveres. Derfor er det Københavns Kommunes politik, at der skal plantes flere træer - både på kommunale og ikke-kommunale arealer i København.

Det gør Københavns Kommune ved:

- altid at overveje muligheden for at plante nye træer i Københavns Kommunes anlægs- og byggeprojekter,
- altid at overveje muligheden for at plante nye træer ved udarbejdelsen af lokalplaner,
- altid at overveje muligheden for at plante nye træer i forbindelse med støttet byggeri og anlæg (f.eks. Københavns Gårdhaver),
- at indgå partnerskaber med private og statslige grundejere om at plante flere træer.

PRINCIP #4

Der skal sikres gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer i København

Træernes vækstvilkår har en afgørende betydning for deres levetid, sundhed og æstetiske udtryk. Gode vækstvilkår afhjælper, at træerne bliver syge, beskadiges, udtørres eller dør på grund af manglende plads. Derudover har træernes vækstvilkår stor betydning for, at træerne kan vokse sig gamle og store og bl.a. bidrage til at øge kronedækket i København. Derfor er det Københavns Kommunes politik, at der skal sikres gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer i København.

Det gør Københavns Kommune ved at:

- sikre gode vækstbetingelser ved nyplantninger af træer på kommunale arealer,
- sikre en høj faglig pleje og forvaltning af træer på alle de kommunale arealer.

PRINCIP #5

Der skal sikres et varieret træartsvalg i København

Træartsvalget har stor betydning for træets æstetiske udtryk, naturkvalitet, robusthed og funktion. Derfor er det altid vigtigt at vurdere, hvilken sammenhæng træet skal indgå i, og hvilken værdi, træet skal bidrage med. Derudover skal valget af træart være med til at understøtte en robust træbestand i København samt søge at mindske gener fra allergene træer. Derfor er det Københavns Kommunes politik at sikre et varieret træartsvalg.

Det gør Københavns Kommune ved at:

- anvende et bredt træartsvalg i København, således at konsekvenserne af fremtidige klimaforandringer og sygdomme i træer begrænses,
- vælge træart ud fra den kontekst og sammenhæng et træ skal indgå i, for eksempel at understøtte den arkitektoniske helhed, øget biodiversitet, prioritering af hjemmehørende arter eller leg- og læringspotentialer,
- have fokus på at plante færre træer, der er stærkt allergene i kommunens parker og pladser samt arbejde for, at der i lokalplaner og anlægsprojekter plantes færre træer, der er stærkt allergene.

UDGIVER

Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Udvikling
Maj 2016

LAYOUT

TMF Design

FOTO

Teknik- og Miljøforvaltningen
og Ursula Bach

**SAMMEN
OM BYEN**

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen